

HULLADÉKGAZDÁLKODÁS, FELDOLGOZÁS ÉS A FELNŐTTOKTATÁS

WASTE MANAGEMENT SYSTEMS, RECYCLING INDUSTRY AND ADULT EDUCATION

Kajári Karolina PhD (1)
Ević – Petrik Anna (2)

(1) Egyetemi docens, Budapesti Corvinus Egyetem, Élelmiszertudományi kar, 1118 Budapest – Villányi út 29 -43, tel.: +36 1 482 6177, e-mail: karolina.kajarik@uni-corvinus.hu

(2) Regionális menedzser. Bluewaters Environment Consultants 1130 Vienna Amalienstrasse 3 anna.evic-petrik@bluewaters.at

HULLADÉKGAZDÁLKODÁS, FELDOLGOZÁS ÉS A FELNŐTTOKTATÁS

WASTE MANAGEMENT SYSTEMS, RECYCLING INDUSTRY AND ADULT EDUCATION

Kulcsszavak: élethosszig tartó tanulás, felnőttoktatás, hulladékgazdálkodás.

Összefoglaló:

A jelenlegi műszaki-technológiai fejlődés olyan széles körű kompetenciákat követel az emberektől, melyekkel életük végéig képesek lesznek új tudás megszerzésére és készségek elsajátítására.

A társadalom periferiájára szorult emberek számára a munka világa szinte elérhetetlen, ha nem kapnak lehetőséget iskolázottságuk, képzettségük növelésére.

Ugyanakkor ezeknek az embereknek sajátosak a munkaszokásaik, de a képzéssel szembeni elvárásaik is.

A cikkben bemutatott oktatás-orientált hulladékgazdálkodási projekt egy lehetséges megoldást kínál a periferiára szorult emberek képzési kényszere és sajátos képzési szükségleteik összehangolására.

Key Words: Lifelong Learning, Adult Education, Waste management.

Abstract:

The current technical and technological development seeks a large kind of competencies from individual that they could be able to attain a new knowledge and skills in their entire lifetime. For the people jammed on the periphery of the society the human resource market is practically unattainable, if they do not get a possibility to increase their learning and qualification.

In the same time these people have a very particular working habits, as well as acceptations in teaching.

The presented teaching-oriented Waste Management project offers a possible solution for the harmonization of learning pressure and learning needs of people jammed on the periphery of the society.

1. BEVEZETŐ

A társadalmi demokratizálódás folyamata, a munkaerőpiacon végbemenő változások, a gazdasági szerkezet átalakulása az elmúlt évtizedben olyan kihívásokat fogalmazott meg a magyar társadalom számára, melyek alapján az egyén és a közösség egyaránt folyamatos tanulásra kényszerül. A rendszerváltozás gazdasági és társadalmi változásai, szinte minden lakossági kategóriát új kihívások elé állítottak. A tőkés országok életszínvonalához képest ugyan alacsonyabb életszínvonalat garantáló, de minden elemében biztos létet az átalakulás után egy erősen versenyző munkaerőpiacon kellett volna megőrizni, sőt továbbfejleszteni. A gyors műszaki-technológiai fejlődés is megköveteli, hogy mindenki – társadalmi helyzetétől függetlenül – olyan széles körű kompetenciákkal rendelkezzen, amelyek segítségével élete végéig képessé válik új tudás megszerzésére és készségek elsajátítására.

Ennek a kihívásnak a lakosság egy része semmilyen téren nem tudott eleget tenni. Elsősorban a nők, az idősebbek és a képzetlen, iskolázatlan lakosság került nehéz helyzetbe.

A Közép-kelet európai országokban az állam, felismerve az egész életen át tartó tanulás jelentőségét a tudásalapú társadalom kialakításában, az informatika minden generáció általi elsajátításának, valamint a társadalmi kohézió megerősítésének szükségességét nagy súlyt helyez az egész életen át tartó tanulás stratégiájának kialakítására.

Az egész életen át tartó tanulás nem csupán az oktatás és képzés egyik fő szempontja, hanem vezérelvvé kell válnia a tanulás minden összefüggésében és teljes folyamatában. Az elkövetkezendő évtizedben ezt az elképzelést (víziót) kell a gyakorlatban megvalósítani. Európa, és Magyarország minden polgárának biztosítani kell az esélyt, hogy a társadalmi és

gazdasági változás által támasztott igényekhez igazodni tudjanak, és országaink jövőjének kialakításában aktívan részt vehessenek. [1]

Az Európai Unióban (EU) a Romák lettek a legnagyobb kisebbség. Szétszakadtan élnek, a társadalom peremén, többszörösen hátrányos helyzetű népcsoportként. Magyarországon, de más rendszerváltó országokban is magas a hátrányos helyzetben lévők között a romák részaránya. Ennek viszont az a következménye, hogy a felzárkóztató programoknak nem csak célirányosaknak kellene lenniük, hanem a megcélzott populáció munkaszokásait, kulturális hagyományait, életmódját is figyelembe véve kell őket kialakítani, összpontosítva elsősorban azokra a területekre, ahol ez a halmozottan hátrányos helyzetű réteg már eddig is jelentős tevékenységet fejtett ki. [3]

Az Európai Bizottság (EB) javaslatai között két ajánlás is kötődik a romák oktatásához, munkavállalásához és integrációjához:

- Az integrációs és foglalkoztatási programokhoz is ismerjék el a romákat különálló etnikai csoportnak.
- A nemzeti akciótervekben speciális intézkedéseket hozzanak az oktatás, a lakhatás és az egészségügy területén. [8]

2. A PROJEKT ELŐZMÉNYEI

A Világbank szervezete, az IFC (International Financial Corporations) által kezdeményezett, és az osztrák kormány által is támogatott korábbi projekt megvalósítása során, melynek célja

a hulladékfeldolgozás rendszerének megteremtése volt négy nyugat-balkáni országban, a 2007. év folyamán, nyilvánvalóvá vált, hogy a hulladékgazdálkodás területén is szükség van a résztvevők szakmai képzésére, oktatására és fejlesztésére.

E felismerés nyomán állt össze 2008. elején egy héttagú konzorcium, amely időközben még egy taggal bővült, hogy a korábbi projekt megvalósítása során megszerzett tudást a magyarországi szükségleteknek, igényeknek és lehetőségeknek megfelelően adaptálja, rendszerezze, és terjessze WASTE rojekt munkacím alatt..

A projektet egy nemzetközi konzorcium valósítja meg, amelynek résztvevői Németországból – a recan GmbH; Ausztriából – a Brantner Walter GmbH; és a BLUEWATERS; valamint Magyarországról – a Budapesti Corvinus Egyetem, a Kecskeméti Regionális Képző Központ, a VASI TÁLENTUM Bt., a Radioökológiai Tisztaságért Társadalmi Szervezet, az ÉAI Magyarország Kht., és Tiszavasvári Város Polgármesteri Hivatala és a PÁZS Bt. A projektpartnerek az oktatási, a szaktanácsadási és a magánvállalkozói szektort képviselik.

A WASTE projektet a Leonardo da Vinci Innovációs transzfer projektek közösségi programja támogatja. [6]

3. A PROJEKT RÖVID ÖSSZEFOGLALÓJA

A szilárdhulladékok gyűjtésének és újrahasznosításának területein jelentős lehetőségek rejlenek, ezért a gazdasági növekedés szempontjából stratégiai jelentőségűek. Közép-Kelet

Európa és Dél-Kelet Európa országaiban, fontos értékláncot képeznek, számos KKV-t és egyéni hulladékgyűjtőt kapcsolva össze. [2]

Projekt misszió: a hátrányos, vagy halmozottan hátrányos helyzetben lévő roma kisebbséghez tartozó csoportok számára lehetővé tenni, hogy hulladékgazdálkodással, hulladékfeldolgozással foglalkozó vállalkozást indíthassanak, részt vegyenek ilyen vállalkozás működésében, illetve eddig végzett esetlegesen illegális tevékenységüket legalizálhassák.

Kiemelten fontos része a projektnek, hogy a hulladékgazdálkodás és környezetvédelem témájában indított speciális felnőttoktatás növelheti a hulladékgyűjtés és újrahasznosítás hatékonyságát, különösen a használt fém ivódobozok (Used Beverage Cans - UCB) esetében. Az oktatás eredményeként várhatóan újonnan megjelenő kis- és középvállalkozások idővel hulladékmezők és a hulladékörlők megjelenését is generálhatják majd.

A **projekt célja** tananyagok kidolgozása – olyan oktatók/trénerek részére, akik már jelen vannak a munkaerőpiacon.

Az „Oktatók oktatása” tréningek tananyagának alapját a BLUEWATERS, a recan GmbH és a Brantner Walter cégek azon multidiszciplináris tapasztalata képezi, amelyet az elmúlt két évben, a Nyugat-balkáni országokban megvalósított hulladékgazdálkodási oktatóprogram realizálása során szereztek [4, 5]. A magyar partnerekkel a már meglévő tananyagokat a magyar szükségleteknek megfelelően adaptálják majd, szem előtt tartva a munka világába integrálandó hátrányos helyzetű társadalmi csoportok, mindenekelőtt romák szociális problémáit.

A projekt a Magyarország területén megrendezendő innovatív tréningek („Az oktató oktatása” – „Train the Trainers” segítségével) a következő csoportokat célozza meg:

- Közhasznú társaságok dogozóit.
- Hulladékgazdálkodás és környezetvédelem területén működő kis- és középvállalkozások alkalmazottait.
- Oktatással és hulladékgazdálkodással foglalkozó tanácsadó cégek dolgozóit.
- Egyéni vállalkozókat.
- A romák oktatására szakosodott szakembereket és
- Egyéni érdeklődőket.

Az „Oktató oktatása” tréning résztvevőinek többsége a későbbiekben olyan érdekelt roma személyek képzőivé válnak majd, akik korábban már foglalkoztak hulladék-újrahasznosítással, azonban nem rendelkeztek az újrafeldolgozáshoz szükséges elméleti ismeretanyaggal vagy gyakorlati tapasztalattal.

A másodlagos célcsoportot a roma lakosság valamint más, perifériára szorult társadalmi rétegekből kikerülő érdeklődők jelentenék, akik érdekeltek a hulladékgyűjtésben, de különösen a használt ivódobozok (UCB) hasznosításban valamint új vállalkozások indításában, melynek célja az üzletág legitimálása, és így módon a foglalkoztatott személyek munkaerő-piacra történő bevonása.

A tananyag innovativitását a multidiszciplináris megközelítés jelenti, és négy tematikus egységre oszlik:

- Környezeti, működési és szociális fenntarthatóság az újrahasznosítási ágazatban.
- Hulladékgazdálkodási rendszerek és hulladékhasznosítás.
- Üzleti lehetőségek és vállalkozás az újrahasznosítási iparban.
- Oktatásmódszertan.

A várható eredmények részben anyagi természetűek (Képzési terv és tananyag az oktatók számára a képzések zavartalan menetének biztosításához), részben nem anyagi természetűek, mint pl. a környezet-tudatosság erősödése, a humán erőforrás fejlesztése, a szociálisan hátrányos helyzetű csoportok esélyeinek növekedése.

A projekt eredményeinek várható felhasználói: az egyéni hulladékgyűjtők, KKV-k alkalmazottai / hulladékudvarok és a nagy hulladékmalmok – valamint a romák és más hátrányos helyzetű társadalmi csoportok tagjai.

4. A HELYZETLEÍRÁS ÉS SZÜKSÉGLETELEMZÉS

A projekt munkatervében első lépésként a magyarországi helyzet felmérése szerepelt. A feladatot 2009. február – március időszakban realizálták a résztvevők, a következők szerint:

- A projekt céljainak megfelelően a kérdőíves felméréssel vállalkozásfejlesztéssel foglalkozó szervezeteket, oktatás-képzési szervezeteket, vállalkozásokat, önkormányzatokat, kisebbségi és roma kisebbséggel foglalkozó szervezeteket kerestünk meg.
- A partnerek által összeállított listák alapján **124** címre juttattuk el a kérdőívet.

- A munka hatékonysága érdekében kombinált módszert alkalmaztunk, amely szerint a könnyen elérhető szervezeteknél a személyes megkeresést, a kérdőív közös kitöltését alkalmaztuk, míg a földrajzilag távol esőeknél az elektronikus és/vagy telefonos interjút alkalmaztuk.

Bár a 27,4%-os válaszadási arány (34 kérdőív), nemzetközi összehasonlításban jó eredménynek számít, megállapítható, hogy a projektet megvalósító partnerek által már korábbról is ismert címzettek többsége is csak többszöri telefonos rákérdezésre töltötte ki és küldte vissza a kérdőívet, vagy indokolta meg, hogy miért nem tölti ki azt.

A bizalmatlanság és a félelem mellett a nem megfelelő infrastrukturális ellátottság, valamint az emberi erőforrás hiánya is döntően befolyásolta a közreműködő-készség alacsony szintjét.

A kisebbségi önkormányzatoknál kevés szervezet rendelkezik számítógéppel, internetes elérhetőséggel, technikai felszereltséggel. A megadott telefonszámok ellenére, a humán erőforrás hiánya miatt csak esetlegesen érhetőek el. Több esetben visszajelzés is érkezett, hogy csak egy fő látja el az adott szervezet képviselőjét és ő végez minden munkát, kapacitása teljesen le van kötve.

Bár számítottunk ilyen típusú reakcióra, tekintettel a Magyarországon tapasztalható társadalmi feszültségekre és nem optimális biztonsági helyzetre, azzal is szembesülnünk kellett, hogy megkeresett szervezetek egy része csak formailag létezik, és legfeljebb néhány ember kisebb-nagyobb aktivitását takarja a szervezet.

A megválaszolt kérdőívek ágazat szerinti megoszlása az 1. táblázatban látható.

A visszaérkezett kérdőívek tevékenység szerinti megoszlása

1. táblázat

Tevékenység	Válaszadók száma (db)	Válaszadók aránya (%)
Gazdálkodó szervezet	11	26,83
Oktatási intézmény	9	21,95
Civil szervezet	9	21,95
Roma kérdéssel foglalkozó szervezet	5	12,19
Önkormányzat szervezete	5	12,19
Önkormányzat (CKÖ)	2	4,89

Mivel a válaszadó szervezetek közül többen nem csak egy csoportba sorolták magukat, ebből adódóan a csoportba sorolásnál 41 értékelhető válasz érkezett.

A visszaküldési arány a gazdálkodó szervezeteknél a legnagyobb, mivel ezek a válaszadók keresik az üzleti lehetőséget. A projektet potenciális vállalkozásbővítésnek tekintik, s viszonylagos aktivitásuk is ennek tudható be.

Az oktatási intézmények, hasonlóan a gazdálkodó szervezetekhez, üzleti tevékenység lehetőségét látják a projektben. Magasnak mondható részarányuk tükrözi, hogy minden új lehetőséget értékelnek, szeretnék a meglévő oktatási kapacitásaikat kihasználni.

Az oktatási intézményekkel megegyező részarányú civil szervezetek többsége szintén oktatás, képzés, tanácsadás szakterületen dolgozik, így rájuk is vonatkoztatható a projektben rejlő üzleti lehetőség keresése.

Az önkormányzati szervezetek (5) visszajelzése az illető önkormányzat szociális érzékenységének bizonyítéka. Az adott település lakossági összetétele meghatározza az önkormányzati szervezetek foglalkoztatással kapcsolatos feladatait.

A végső célcsoportnak tekinthető roma kisebbséggel foglalkozó szervezetek (5) és a kisebbségi önkormányzatok (2) száma a program célját tekintve nem kielégítő. A kiemelt célcsoportként kezelt roma kisebbség érdekképviselési, illetve önkormányzati szerveinél felvetődött az elmúlt időszakban kialakult politikai – társadalmi helyzet is, mint akadályozó tényező. Az adatvédelmi előírások betartása, valamint a névtelenség biztosítása ellenére is sok esetben erős félelem mutatkozott.

A válaszadók közül hatályos besorolások alapján mikro- és kisvállalkozásnak minősül 4-4 válaszadó, míg a fennmaradó válaszadók nagyság alapján a közép- és nagyvállalkozásnak számítanak.

A program felhívására a legnagyobb aktivitást a mikro-és kisvállalkozások mutatták. Ezek a vállalkozások rugalmasságukat kihasználva jobban tudnak alkalmazkodni a programban való részvétel feltételeihez, emellett üzleti lehetőséget is látnak a nehéz gazdasági helyzetben.

A legtöbb válaszadó (16) jelentős hulladékgyűjtési és szervezési tapasztalattal rendelkezik, de magas az oktatással (13), és hulladék-kereskedelemmel foglalkozó cégek (6) száma is. Sajnos

a megkérdezetteknek semmilyen tapasztalatuk nincs a hulladékok újrahasznosítása és feldolgozása területén.

Egyéb tevékenységként egy válaszadó megjelölte a hulladékok ártalmatlanítást.

A hulladékgyűjtés megszervezése és a begyűjtés, mint gyakorlati tevékenységek szerepelnek a válaszadók nagy részénél. A gazdálkodó szervezetek valamint az önkormányzati szervezetek foglalkoznak főként ezekkel a tevékenységekkel. Ide tartozik az önkormányzatok kötelező feladatkörébe tartozó kommunális hulladékgyűjtés, amelyet általában gazdasági társaságaikon keresztül végeznek.

A hulladék-feldolgozás területén mutatkozó tapasztalat hiánya jól mutatja, hogy Magyarországon a hulladék-feldolgozás mértéke még nem érte el az európai színvonalat.

4.1 A FOGADÓKÉSZSÉG

A fogadókészség felmérése két irányból történt, annak megfelelően, hogy a projekt missziója és célja az érdekeltek két különböző csoportját célozza.

Vizsgáltuk a válaszadó szervezetek együttműködő készségét arra, hogy munkatársaik oktatóként (részvétel oktatóként) vegyenek részt a programban, de azt is, hogy közül melyek lennének érdekeltek munkatársaik továbbképzésére a hulladékgazdálkodás területén (részvétel oktatóként).

A kérdőívet visszaküldő oktatási és civil szervezetek nyitottak a programban való részvételre. Oktatóként 16 szervezet érdekelt a projektben, ami a megkérdezett szervezetek közel felét jelenti. Ezeknek a szervezeteknek az oktatási tapasztalatai nagyon is segíthetik a projekt sikeres végrehajtását.

Oktatottként célcsoportot jelenthet a válaszadók közül 19, ami azt jelenti, hogy voltak olyan szervezetek, amelyek először is a trénerképzésben, majd pedig a megfelelő képesítés és tudás birtokában a másodlagos célcsoport felé irányuló, oktatómunkában érdekeltek. Ebben a csoportban nem csak a roma kérdéssel foglalkozó szervezetek, gazdálkodó szervezetek és civil szervezetek szerepelnek, hanem az oktatási intézmények részéről is érkezett pozitív visszajelzés.

Megállapítható tehát, hogy a program által nyújtandó ismeretek, valamint a megszerzett tudás átadása felkeltette a célcsoportok érdeklődését. A program keretében megszerezhető tudás üzleti alapokon is továbbadható, ami motivációt jelenthet a résztvevők számára.

4.2 TAPASZTALATOK

Felmértük azt is, hogy a válaszadó szervezetek milyen tapasztalatokkal rendelkeznek a projektben érintett területeken.

A 34 megkérdezettből 21-nek van már hulladékgazdálkodással kapcsolatos oktatási tapasztalata. A legtöbb válaszadó munkatársai részére szervezett szakmai továbbképzést (6), míg 3 válaszadó ismeretterjesztő céllal szervezett oktatást a munkatársak részére.

Más szervezetek számára szakmai továbbképzést 4, míg ismeretterjesztő oktatást 5 válaszadó szervezett.

Célirányosan oktatói, nevelői munkát végzők részére, valamint célirányosan roma foglalkoztatási programban oktatást 4-4 válaszadó szervezett.

A jellemzően alkalmazott oktatási módszer az előadás volt, majd a számonkéréssel és vizsgával záródó elméleti és gyakorlati tanfolyam, és csak elvétve az üzemlátogatás és konferencia.

Az oktatási tapasztalattal rendelkező válaszadók felének már van tapasztalata a hátrányos helyzetű népcsoportok képzése, oktatása területén. Potenciális képző partnerként történő bevonásuk sikeres, hatékony feladat teljesítést jelenthet.

4.2.1 Oktatási tapasztalattal rendelkezők tapasztalatai, igényei

Az oktatók tapasztalatainak felmérésére és számszerűsítésére egy ötfokozatú skálát használtunk, amelyen az 1-es a nem kielégítő, az 5-ös osztályzat a kiváló szintet, értéket jelentette. A kapott válaszok átlaga a 2. táblázatban látható.

Megállapítható, hogy az oktatási módszereket és a felhasznált ismertető anyagot az oktatók jónak találták. Ezt követi a tananyag befogadása és az oktatás ütemezése. A hallgatók érdeklődése és az oktatás során kifejtett aktivitást a válaszadók közepesnek értékelték, de közepesnek értékelték az oktatás időtartamát is.

Az oktatók véleménye

2. táblázat

Jellemző	Értékelés
A hallgatók érdeklődése	3,5 (közepes)
A tananyag befogadása	3,8 (jó)
Az oktatás időtartama	3,4 (közepes)
Az oktatás ütemezése	3,8 (jó)
Az oktatás módszerének megfelelősége	3,9 (jó)
Az oktatás során kifejtet aktivitás	3,3 (közepes)
A felhasznált ismertető anyag	3,9 (jó)

Az oktatók által megfogalmazott megjegyzések, vélemények és meglátások nyomán összegezhető, hogy:

- az oktatás időbeli ütemezésnél figyelembe kell venni az oktatottak jellemzőit. Munkanélküli oktatottak esetében megvalósítható és javasolt is az intenzív, napi 8 órás oktatás, míg munkaviszonyban lévő személyek esetében a délutáni vagy hétvégi intenzív oktatás az lehetséges megoldás.
- a szakmai gyakorlati képzés folyamán sokkal jobban összhangba kellene hozni a hulladékgazdálkodás szakmát érintő elméleti és gyakorlati ismeretanyagát és elsajátítási módszereiket.
- bátrabban kellene alkalmazni a felnőttképzési oktatási módszereket, ami a hallgatókkal való aktív és intenzív kapcsolattartást, interaktivitást, team-munkát és

mindenekelőtt az élménypedagógia és a projektpedagógia eszközeinek alkalmazását jelenti.

4.2.2 Oktatottként tapasztalatot szerzett válaszadók észrevételei, igényei

A hulladékgazdálkodással kapcsolatos oktatásban 10 intézmény munkatársai vettek részt. Ezek jellemzően alkalmazottak, középfőzetők és felsőfőzetők voltak, ami arra utal, hogy az oktatottak ismeretei, képzettsége, munkatapasztalata, de akár érdeklődési köre és attitűdjei igen eltérőek lehetnek.

Akik részt vettek az oktatásban azok is jellemzően az előadást említették, mint oktatási módszert, amit az elméleti és a gyakorlati tanfolyamok követnek. Jellemző viszont, hogy a konferenciákon való részvétel itt szignifikánsan gyakoribb, mint a szervezésben. A tanfolyamszervezők csak 1 esetben használták a konferenciát, mint módszert, az oktatottak viszont 4 esetben említik meg a konferenciát mint olyan helyet ahol részt vettek továbbképzésen.

Az oktatottak tapasztalataikat szintén egy ötfokozatú skálán mértük fel, ahol az 1-es a legrosszabb, az 5-ös pedig a legjobb értéket jelentette. A kapott válaszok átlaga a 3. táblázatban látható.

A kapott eredmények azt mutatják, hogy az oktatás helyszíne és a helyszín színvonala kiemelkedő jelentőségű az oktatásban résztvevők számára, és ezeket a jellemzőket magasra is értékeli. Jóra értékelték a válaszadók a tananyag minőségét, az oktatás időtartamát és

időpontját valamint az alkalmazott módszereket, és közepesre a tananyag terjedelmét, akárcsak a megszerzett ismeretek hasznosíthatóságát és gyakorlati felhasználását.

Az oktatásban részesültek véleménye

3. táblázat

Jellemző	Értékelés
Oktatás időpontja	3,6 (jó)
Tananyag terjedelme	3,5 (közepes)
Tananyag minősége	3,8 (jó)
Oktatás időtartama	3,7 (jó)
Oktatás helyszínének kiválasztása	4,1 (jó)
Oktatás helyszínének színvonala	4,3 (jó)
Alkalmazott módszerek	3,7 (jó)
Megszerzett ismeretek hasznosíthatósága	3,5 (közepes)
Megszerzett ismeretek gyakorlati felhasználása	3,5 (közepes)

A tananyaghoz kapcsolódó megjegyzések a következőkben foglalhatók össze:

- Túl rövid a szakmai képzések időtartama, és ezen belül is kevés a szakmai gyakorlati ismeret.
- Az ismeretterjesztő képzési modulok kedveltek, bár általános vélemény az, hogy a kapott ismeretek szakmailag nem hasznosíthatók.
- Az oktatás során, konkrét, hasznosítható, gyakorlati ismeret átadására lenne szükség.

Az eddigi tapasztalatok azt mutatják, hogy az oktatók jól felkészültek, előadásmódjuk és az oktatási segédeszközök használata is megfelelő, de az oktatói empátia néha hiányzik, viszont a hátrányos helyzetűekkel kapcsolatos programok esetén ez a készség kiemelt fontosságú.

5. A TANANYAG

A szükségletelemzés eredményeivel szembesülve megállapítható, hogy a konzorcium tagjainak a legkevesebb gondot a tanfolyamok megtartásának helye fogja jelenteni. Az oktatottak ugyan magasra értékelték a tanfolyamok megtartásának helyét, viszont, a konzorciumi tagok jelentős része oktatási tevékenységet is folytat, az oktatási helyszínek és az egyéb oktatási infrastruktúra biztosítása nem fog különösebb gondot jelenteni. A pályázatban kiképezni tervezett 80-128 tréner (8 csoportban 10-16 fő) számára a modern oktatási módszerek elsajátítását lehetővé tevő oktatási infrastruktúra és a kulturált oktatási körülmények biztosítása nem ütközik akadályba.

Összetettebb a helyzet akkor, amikor a tananyaghoz kapcsolódó feladatokról van szó. Az ICT által összeállított tananyag, mint kiinduló pont nagyon hasznosnak bizonyult, a magyarországi tanfolyamok curriculumjainak összeállításához. Az igényfelmérés és szükségletelemzés során szerzett információk alapján azonban a konzorcium tagjai olyan álláspontra helyezkedtek, hogy annak egyes elemeit jelentősen át kell dolgozni, hogy az ismeretek megfelelően hasznosulhassanak.

A konzorcium tagjai a tananyag adaptálása során külön figyelmet fordítanak a célcsoport tanulási folyamatának teljes és részletes leírására. A másodlagos célcsoport, valamint a képzési tematika sajátosságainak ismeretében a curriculum fontos elemét képező társadalmi igényekből levezetett nevelési és képzési célkitűzéseket minden egyes modulra külön határozzák meg. A modulok tartalmazzák a tananyag szerkezetét, a tanulási célokat és a követelményeket, a tanításra, tanulásra tervezett időt, az értékelések mikéntjét valamint a tananyag átadásához és elsajátításához szükséges módszereket is. (9)

A terveknek megfelelően a curriculum négy nagy tematikus egységre, modulra oszlik.

- Környezeti, működési és szociális fenntarthatóság az újrahasznosítási ágazatban.
- Hulladékgazdálkodási rendszerek és hulladékhasznosítás.
- Üzleti lehetőségek és vállalkozás az újrahasznosítási iparban.
- Oktatásmódszertan.

Az első modulban a hulladékgazdálkodás fenntarthatóságának különféle szempontjaival ismerkednek meg a trénerek. Ez a modul esősorban a magyar jogi háttér feltárását követeli meg, azoknak a törvényeknek, rendeleteknek, szabályzatoknak a feltérképezését, amelyek a környezetgazdálkodással kapcsolatosak. Ugyanakkor a rendszer szocio - kulturális és politikai fenntarthatóságának ismertetése is ebben a modulban történik.

A második modul a hulladékgazdálkodási és újrahasznosítási tevékenységgel kapcsolatos konkrét feladatok megismerését tartalmazza, a projekt irányultságának megfelelően esősorban az alumíniumból készült italos dobozokra összpontosítva a gyűjtési, technikai-technológiai, szervezési ismereteket. A modul adaptálása esősorban magyarországi

esettanulmányok kidolgozását követeli meg, hogy elemzésük, feldolgozásuk során a célcsoportok a lehetséges problémák elemzését és megoldását gyakorolhassák.

A legnagyobb átalakítások a tervezett tananyagban a 3. és a 4. modulban szükségesek. A harmadik modulban az üzleti tevékenység gazdasági és jogi háttérével való megismerkedés az elsődleges feladat. Az elvárások megfogalmazásakor említett gyakorlati hasznosíthatóság, hasznosság mindenekelőtt erre a modulrészre vonatkozik, ha a másodlagos célcsoport sajátosságait tartjuk szem előtt. A modulban ezért szinte azonos súlyt kell, hogy kapjon a másodlagos célcsoport számára továbbítandó jogi és gazdasági ismeretanyag, és az a módszertár, amellyel ez az átvitel, a befogadás a leghatékonyabb, hogy a későbbiekben a másodlagos célcsoport az itt szerzett ismereteket praktikusán is használni tudja vállalkozóként vagy alkalmazottként, ahogy szüksége lesz rá.

A negyedik, oktatás-módszertani modul feladata, hogy segítségével a másodlagos célcsoport majdani oktatói elsajátítsák azokat az oktatási technikákat, amelyekkel a hátrányos helyzetű másodlagos célcsoport oktatásának hatékonyságát növelni lehet. Mivel az ICT tananyagából ez a modul teljes egészében hiányzik, a konzorciumnak valójában nem adaptációs, hanem fejlesztési feladata van.

A modulban szerepet kap még a nyomon - követés, az értékelés is, mert a másodlagos célcsoportból kikerülő hallgatók más értékelés-érzettel, sikerigénnyel és feladatmegoldó készséggel rendelkeznek, mint a rendszeresen iskolába járó hallgatók.

A tananyag adaptációja, és a tréningek során jelentős figyelmet kell szentelni az oktatók azon készségeinek fejlesztésére, amelyekkel a másodlagos célcsoport számára érthetővé, befogadhatóvá, tanulhatóvá teszik a nekik szánt ismereteket.

A program távlati céljainak megvalósítása, a roma lakosság érdekelt és érdeklődő részének képzése csak akkor biztosított, ha a tréner kiválasztása során érvényesül az a kiválasztási elv, hogy a képzésben olyan a környezetvédelemben, hulladékgazdálkodásban jártas szakemberek vegyenek elsősorban részt, akik a projekt céljaival egyetértenek, azokat ismeretterjesztés szintjén továbbadják, és a projektben a későbbiekben oktatói feladatokat vállalnak a halmozottan hátrányos helyzetűek, a munkaerő-piaci szempontból hátrányos helyzetűek vagy kisebbséghez tartozók célcsoportjaiban. Kifejezett előnyt jelent a válogatásnál, ha a tréner már dolgozott a roma oktatásban, és ismerik azokat a problémákat és nehézségeket, amelyek előfordulnak az oktatás során, de képesek kezelni és megoldani is őket.

A jövődöbeli tréner oktatásához felsőfokú végzettséggel, tanári szakképzettséggel és minimum 3 éves tapasztalattal rendelkező oktatókra van szükség, akik az egyes modulokat realizálni tudják majd. Az oktató munkáját egy képzési adminisztrátor segíti, aki a képzés teljes dokumentálásáért felel. A dokumentálás nem csak a projekt dokumentálása szempontjából fontos, hanem azért is, hogy az eredmények és tapasztalatok birtokában idővel esetleg a képzés beépíthető legyen a hivatalos felnőttoktatásba. A munka zavartalanságát biztosító technikai háttér (számítógépek, kivetítő, interaktív tábla stb.) egy oktatás - technikus biztosítja. A képzési adminisztrátor is és az oktatás - technikus is minimum középfokú végzettséggel rendelkezőn személy kell, hogy legyen, három év szakmai gyakorlattal, és mint

minden emberekkel közvetlen kapcsolatban lévő személynek rugalmasnak és segítőkésznek kell lenniük.

Természetesen, a pályázat készítésekor a konzorciumi tagok kiválasztása során e személyi követelményeket is szem előtt tartottuk, így nyilvánvaló, hogy a partnerek döntő többsége rendelkezik a tanfolyamok realizálásához szükséges emberi erőforrással, technikai és egyéb feltételekkel.

6. KÖVETKEZTETÉSEK

A WASTE projekt célja, a jelentős számú oktató, majd pedig társadalmi perifériára szorult ember bevonása az oktatási folyamatba reális, és a tervezett módszerekkel és eljárásokkal elérhetőnek látszik.

Az oktatás révén munkalehetőségek jöhetnek létre, mind az oktatók, mind pedig az oktatottak számára.

A megszerzett oktatásszervezési, oktatási és hulladékgazdálkodási tapasztalatok más, hasonló gazdasági, környezeti és társadalmi helyzetben lévő országok számára is hasznosíthatók lehetnek. Ezért a projektpartnerek és a projekt megvalósításában résztvevők multiplikátorként is szerepelhetnek.

7. IRODALOM

1. **** (2006): The New Hungary Development Plan 2007-2013 – Employment and Growth (2006). The Government of the Republic of Hungary
2. *** (2002): National Waste Management Plan for 2003-2008. The Government of the Republic of Hungary
3. Kállai Ernő (2005): Helyi cigány kisebbségi önkormányzatok Magyarországon. MTA Etnikai-nemzetiségi Kisebbségkutató Intézet – Gondolat Kiadó Kör, Budapest
4. *** (2006): Guidelines – Swedish Assistance to the Roma Population in the Western Balkans. SIDA Department for Europe, Division for South Eastern Europe.
5. recan GmbH (2007): UCB Supply Network Development – Market Study
6. www.tka.hu
7. Kardos Dávid (2007): Egyenlő bánásmód és esélyegyenlőség az európai és magyar jogban. In. Kósáné Kovács Magda és Pető Andrea (szerk.): Mérleg. Hátrányos helyzetű társadalmi csoportok Magyarországon 2007-ben. Napvilág Kiadó, Táncsics M. Alapítvány
8. European Commission (2004): The Situation of Roma in an Enlarged European Union
9. Fóris-Ferenczi Rita (2005): A tervezéstől az értékelésig Tanterv- és értékelélmélet. Kolozsvár